

ПРОБЛЕМИ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

І.М. Лис, Національний банк України

Формування ресурсної бази комерційних банків є одним з найважливіших завдань для забезпечення економічного зростання. Банківська система має володіти сукупністю ресурсів, достатніх як для кредитування поточних потреб суб'єктів господарської діяльності, так і для фінансування інвестиційної діяльності, формування відповідних ресурсів і підтримки власної ліквідності.

Довіра партнерів (держави, вкладників, кредиторів, клієнтів) до комерційних банків ґрунтується насамперед на їхній здатності у будь-який час і в повному обсязі виконати свої зобов'язання. Ліквідність комерційного банку характеризується його здатністю забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між сторонами і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів.

Ліквідні активи необхідні для забезпечення розрахунково-касового обслуговування клієнтів і виконання зобов'язань щодо видачі вкладів фізичних осіб, повернення депозитів тощо, проте дохідність ліквідних активів невисока. До них належать: готівка в касі банку, банківські метали, кошти на кореспондентському рахунку в Національному банку, платіжні документи в процесі інкасування та кошти на кореспондентських рахунках в інших банках.

Ці активи становлять групу первинних резервів, їх доповнюють вторинні резерви, що складаються з активів, які можуть бути оперативно переведені до складу резервів першої групи. До них належать ліквідні короткострокові цінні папери з кінцевим терміном погашення до семи років. По суті, ці кошти банки можуть використовувати для виконання своїх зобов'язань або негайно, на першу вимогу, або дістати доступ до їхнього використання в досить короткі терміни. Ліквідні активи забезпечують безперервність і гарантоване обслуговування клієнтів, але є або низько дохідними, або не приносять доходу, хоч потребують певних затрат на підтримання їхнього рівня у потрібних обсягах. При цьому природним є прагнення банків підтримувати ліквідні активи на мінімально необхідному рівні відповідно до обов'язкових економічних нормативів Національного банку і вимог до формування обов'язкових резервів.

Більшість банківських ресурсів розміщується у дохідні активи – кредити, вкладення в цінні папери, розміщення на депозитах в інших банках тощо. Ліквідність цих ресурсів значно нижча, оскільки вони можуть бути затребувані тільки після встановлених термінів, бо дають змогу одержувати високі доходи і забезпечувати рентабельну роботу банків.

Основними орієнтирами для оцінки стану ліквідності банку, на думку багатьох економістів, може бути динаміка таких фінансових інструментів:

- ринкова вартість акцій. У разі зниження ринкової вартості акцій банку є підстави говорити про те, що інвестори реагують на зниження ліквідності банку або на близьку перспективу такого зниження;
- вплив депозитів;

- доступ до коштів грошового ринку. Якщо банк не має змоги залучати кошти з грошового ринку, то це означає наявність серйозних проблем із ліквідністю;
- залучення банком ресурсів за вищою ціною. Коли банк платить за залученими коштами більше, ніж аналогічні за розміром банки, то це свідчить про невдоволення кредиторів і вкладників станом справ із ліквідністю банку;
- задоволення кредитних заявок клієнтів. Якщо банк через нестачу коштів відмовляє у затвердженні кредитних заявок, котрі відповідають стандартам кредитування, прийнятим у цьому банку, то можна говорити про наявність у нього проблем у сфері ліквідності;
- вимушена реалізація активів за ціною, нижчою за ціну придбання.

Отже, при розрахунку потреб банку в ліквідних коштах слід зважати на інтереси своїх клієнтів і кредиторів, адже саме від їхнього бажання вкладати свої гроші в банк залежить, в першу чергу, успіх його діяльності.

Лис, І.М. Проблеми ліквідності банківської системи України [Текст] / І.М. Лис // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. тез доп. VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (10-11 листопада 2005 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2005. - Вип. 5. - С. 27-29.